№ 19. | 18 krasawika 1916 h. | Cena 5 fen.

# HOMAN

## BIEŁARUSKAJA WIŁEŃSKAJA CZASOPIŚ

WYCHODZIĆ DWA RAZY U TYDZIEŃ: U AUTORKI I U PIATNICY.

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty: na 1 hod—4 m. 80 fen., na 1/2 hodu—2 m. 40 f., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

ADRES REDAKCII I ADMINISTRACII: WILNIA, ZAWALNAJA 7.

Cena abwieśtak: na 4-aj staranie za radok drobnymi literami—25 fenig.; drobnyje abwiestki—pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

## TELEHRAMY.

### Apawieszczeńnia Hłaŭnaj Kamandy.

**17 krasawika.**

Zachodni front:

Na fronci nie było nijakich znacznych prypadkoŭ.

U wakolicach Pernaz (u Flandryi) naszy zaszczytnyje harmaty skinuli niepryjacielski aeropłan uraz že za belhijskaj linijej; jon byŭ znisztožen tam ahniom artyleryi.

Paruczyk Bertholdt wystrełami skinuŭ swoj piaty aeropłan—anhlicki bipłan, na paŭnocznym zachodzi ad Perronn. Kiraŭnik zabity, nahledaŭszyj ciažka ranien.

Uschodni front:

Kala pieradmastowych akopoŭ pry Dźwinsku rasiejcy wyjaŭlajuć wialikszaje ažyŭleńnie.

Bałkanski front:

Niczoha nowaho.

*Hłaunaja Kamanda Armii.*

### Z aposznich dzion:

**15 krasawika.**

Zachodni front:

Bolej silnaja ataka anhliczan na pazycii ŭ lejkach na pałudni ad Sent-Elua, paśla bitwy na rucznyje hranaty, była zusim adbita.

U Argonnach i na ŭschod ad ich dzie-nie-dzie artyleryjskije i minnyje bitwy.

Na lewa ad Maasu sproby niepryjaciela atakawać naszy pazycii kala „Miortwaho czeławieka“, „Warońniaho lesu“ i ŭ lesi Kajjett, katoryje byli pryhatowany silnym artyleryjskim ahniom, pad naszym niszczuczym ahniom abapoł Maasu na sabranyje da szturmu wojski mahli być razwinuty tolki niekolkimi bataljonami proci „Miortwaho czeławieka“. Chwali napadaŭszych na naszy linii byli razbity z ahramadnymi stratami. Paadzinokije sałdaty, katoryje dajszli da naszych akopoŭ, zhinuli ŭsie ŭ sztykawoj bitwie.

Naprawo ad Maasu, a tak sama na raŭninie Wewru byli tolki zajadłyje bitwy artyleryi. Dźwie słabyje ataki niepryjaciela z rucznymi hranatami na zachodzi ad krepaści Duomon niczoha nie dajszli.

Uschodni front.

Uczora nowyje sproby rasiejcoŭ szturmawać na paŭnocznym zachodzi ad Dźwinska byli tak sama nieudacznyje, jak i ŭ papiarednije dni.

Kala Serwecza, na pałudziennym uschodzi ad Karelicz, my lohka ustrymali pryhatawanuju silnym ahniom ataku niewialikich sił woraha.

Bałkanski front:

Biez znacznych prypadkoŭ.

**16 krasawika.**

Zachodni front:

Abapoł kanału Labasse znaczna uzrasła praca artyleryi porucz z ažyŭleńniem minnych bitw.

U wakolicy Wermell anhlickaja pazycija na 60 metroŭ u szyryniu zasypana naszymi ŭzrywami.

Na ŭschodzi ad Maasu u wieczery razwinulisia zajadłyje bitwy pierad krepaściu Duomon ažno da abrywu Wo. Niepryjaciel, katory paśla silnaj padhatoŭki artyleryjskim ahniom paczaŭ znacznymi siłami ataku, byŭ nami adbit, paniosszy ciažkije straty u swaich bajewych adzinkach. Kala 200 nieranienych pałonnych papali ŭ naszy ruki.

Uschodni i Bałkanski front:

Niczoha hodnaho uwahi nie było.

Aŭstryjackaje apawieszczeńnie:

WIENA (W.T.B.). *Rasiejski front:* Uczora naszy linii pry ŭpadzieńni Strypy u Dniestr i na paŭnocznym uschodzi ad Czernowic byli zajadła abstreliwany artyleryjej worahoŭ. U treuholniku kala ŭpadzieńnia Strypy i na pałudziennym uschodzi ad Buczacza iszli silnyje bitwy na piarednich pazycijach, dy jany czaściu iduć jeszcze ciapier. U pałudziennaj czaści pola bitwy harnizon wysunutaho upiarod akopu adyjszoŭ na hłaŭnuju pazyciju. Na paŭnocznym uschodzi ad Jasłowic worahi hetak sama ŭwarwalisia na adnu z naszych piarednich pazycij, ale kontratakaj byli skora wykinuty adtul; pry hetym my ŭziali ŭ pałon 1 rasiejskaho afficera, 5 praporszczykoŭ i 100 sałdatoŭ.

Kala darohi z Buczacza ŭ Czortkoŭ aŭstro-wenhierski patrul zdabyŭ nieŭspadzieŭki rasiejskuju piaredniuju pazyciju.

Artyleryja worahoŭ razwiła enerhiczny ahoń proci frontu erc-hercoha Jozefa-Ferdynanda.

*Italjanski front:* Z abodwych bakoŭ frontu artyleryjskaja bitwa iszła i ŭczora, skolki pazwalała jasnaja pahoda.

Kala Mrzli Wrch naszaje wojska zdabyło italjanskije piarednije pazycii i adbiło kontrataki italjancoŭ, pryczyniŭszy im ciažkije straty.

Kala Fliczu i Ponteby nasza artyleryja silnym ahniom abstreliwała pazycii niepryjaciela.

Na tyrolskim fronci worah ŭ niekolkich miescoch wioŭ ataki. Jaho sproby u wuczastku Lugano zdabyć naszy pazycii na harach abapoł Nowaledo nami adbity.

Kala darohi Ponales naszy wojski siahońnia u naczy aczyścili umacawanyje wiarszyny hor na pałudni ad Sperony i umacawalisia na czarodnaj pazycii.

U wakolicy Adamelo „alpini“ zdabyli pahranicznyje hory Dosson-di-Genowa. Na pałudni ad Sztyffskich hor adbita ataka worahoŭ na Monte Skortucco.

*Bałkanski front:* Biez pieramien.

Tureckaje apawieszczeńnie.

KONSTANTYNOPOL. (W.T.B.). Hłaŭnaja Kwatera danosić 14/IV:

Na Kaŭkaskim fronci byŭ adkinut rasiejski bataljon, katory napaŭ na adnu z naszych družyn u dalini Czoruka, dy pry hetym ad bataljonu astałosia 70 ci 80 dusz. Adzin paruczyk i niekolki sałdat uziaty nami ŭ pałon.

Na druhich uczastkach frontu iduć styczki.

Straty sajuźnikoŭ na mory.

BERLIN. (W.T.B.). Pawodłuh padrachunku wajenna-marskoha kalendara Wejera, sajuźniki da siaredziny marca 1916 hodu mieli hetkije straty na mory:

12 bronienoscoŭ, — u tym liku 10 anhlickich;

14 pancyrnych krejseroŭ, u tym 9 anhlickich;

12 zaszczytnych krejseroŭ, u tym 10 anhlickich;

9 kanonierskich łodak, u tym 5 anhlickich;

37 minanoscoŭ, u tym 18 anhlickich;

33 padwodnyje łodki, u tym 16 anhlickich;

16 pamocznych krejseroŭ, u tym anhlickich 12;

33 inszyje wajennyje parachody, u tym anhlickich 21;

14 transportnych parachodaŭ, u tym 10 anhlickich.

Rabota padwodnych łodak.

BERLIN. (W.T.B.) U marcy miesiacu 1916 hodu niamieckimi padwodnymi łodkami i minami zatoplena 80 niepryjacielskich parachodaŭ z ahulnaj jomkaściu 207.000 tonn.

«Wiecznaja wajna».

ZURICH (W. T. B.). «Z. Post» drukuje aposzniuju pramowu Askwita i kaže, szto jaho pahlady bolsz szkodziać zamireńniu, czym dumki Kanclera. Z nisztažeńnie pruskaho militaryzmu nie zhadžajecca z dumkaj ab roŭnych prawoch wolnych narodaŭ Europy pry reszeńni mižnarodnych spraŭ. Plan Askwita može pradoŭžyć wajnu u Eŭropie biez kanca.

Nowy nabor u Rumynii.

BUKAREZST. (W. T. B.). Narodnaje Sabrańnie zaćwiardziło prajekt ab nabory rekrutoŭ 1917 hodu.

Zabastoŭki u Francii.

PARYŽ. (W.T.B.). Jak pisze «Petit Journal», miž ziemlekopami paczalisia zabastoŭki. Predstaŭnik sajuzu ziemlekopaŭ skazaŭ, szto s pryczyny daražyni i czastaj niedachwatki pracy pawinna być pawialiczena zarabotnaja płata. Hetaje wymahańnie wyklikało ŭžo ŭ niekatorych miescoch zabastoŭki.

Proci panslawizmu.

PRAGA. (W.T.B.). «Prawo Ludu», orhan czeskich socyał-demokratoŭ, drukuje adryŭki s pisiem czeskich pałonnych u Rasiei. Z ętych pisiem widać, szto rasiejcy abchodziacca s czechami drenna. Hazeta wykazywaje nadzieju, szto paśla wajny ideja „ŭsiesławianskaj jednaści“ scześnie.

Kaniec telehram na 4 stranicy.

## Zmahańnie za szkołu.

—s—

Wiedało carawo prawicielstwo, szto rabiło, zabaraniajuczy wuczyć u szkołach narodnych pa-biełarusku, zabaraniajuczy wuczycielam pramaŭlać da dziaciej u tej mowi, jakoj jany hawaryli u siabie doma: szkoła — heta asnowa kulturnaho razwićcia, heta paroh, praz katory treba pierastupić, kab papaści na darohu da świedomaho žyćcia, da dalejszaho postupu. Narod, katory zmałku let wuczać u czužoj mowi, pamału hublaje pamiać ab tym, chto jon, zabywajecca i swajej mowy, i swajej minuŭszczyny, zabywajecca, szto jon sam haspadar na swajej Ziamli, — dy ciahniecca z-zadu za druhimi narodami, jak ich słužka, pryhaniaty.

Nia dziwa, szto miž lepszymi synami Biełaruskaho narodu zaŭsiody žyło žadańnie wyzwalić swaju biełaruskuju szkołu ad czužoj maskoŭskaj mowy. Dy za hetyje žadańnia ciažka karali ich carawy słuhi: sadzili ŭ wastrohi, pazbaŭlali pracy i kuska chleba...

Doŭhi spisak tych muczenikoŭ za žadańnie zdabyć dla biełarusoŭ szkołu ŭ ich rodnaj mowi. Usich nie pieraliczysz...

Woś, dwa jarczejszyje prykłady z adnaho—„jubilejnaho“—hodu.

Roŭna dziesiać hadoŭ tamu nazad u małym miasteczku biełaruskim, Maładeczni, u katorym ciapier dryžać szyby ŭ woknach ad niaspynnaj kanonady na fronci, ŭ małym, ciesnym pakojczyku sabralisia maładyje chłopcy—delegaty wuczennioŭ czatyroch wuczycielskich seminaryj: z Maładeczny, Swisłaczy, Połacku i Poniewieža. Jany zakładali Biełaruski Sajuz Narodnych Wuczycieloŭ. U haraczych, choć prostych słowach abiecali adzin adnamu i swajmu Narodu pracawać dziela taho, kab rodnaja mowa biełaruskaja zdabyła naležnaje jej miejsco ŭ narodnaj szkoli. — Ale niadoŭha ŭdałosia im pracawać: ab ich pastanowach i pracach daznałasia rasiejskaja palicija, paczalisia areszty, wydaleńnie z szkoł i z miejsc...

Pad toj že czas u druhim kucie Biełaruskaj ziamli — u Mikałajeŭszczyni, pad Stoŭpcami, zjechaŭszyjesia na światy narodnyje wuczycieli —ŭsie mikałajeŭskije—sabralisia razam radzicca, kab nie słužyć carskamu uradu pakornym aružžem dziela abrusieńnia Biełaruskaho narodu. Układali prahramy pracy, hutaryli, jak dajści swajho.—Ale i ich dahledziło rupnaje žandarmskaje woka: paczałasia sprawa ŭ sudzie, i za žadańnie wuczyć dziaciej biełaruskich u ich rodnaj mowi try wuczycieli byli zasudženy na 3 hady wastrohu, inszyje—na druhije kary...

Uspaminajuczy hetych pierszych bajcoŭ za biełaruskuju szkołu, raŭnujesz mimawoli tyje czasy i ciapierasznije. I radaściu napaŭniajucca hrudzi, mocnaja wiera ŭ jaśniejszuju dolu naszaho Narodu rodzicca ŭ sercy: woś, kładucca pierszyje padwaliny biełaruskaj szkolnaj nawuki,—atkryta, śmieła i horda wystupajuć pierszyje biełaruskije narodnyje wuczycieli, kab siejać świet u rodnaj mowi. Narod nasz može ŭziać ureszci szkołu u swaje ruki,— i my wierym, szto jon heta zrobić, szto jeszcze hetak nidaŭna zabaronienyje biełaruskije szkoły pakryjuć usiu Biełaruskuju Ziamlu.

*A.*

## Biazdomnyje.

—s—

Kolki ni ŭ czym i niczym nie prawiniŭszychsia ludziej adarwaŭ u naszym kraju carski urad ad rodnaj ziamlicy? My nia wiedajem. Wiedajem tolki, szto hetkich biedakoŭ, szto ciapier hibiejuć niedzie ŭ Maskoŭszczyni pa czužych kutoch, — mnoha, nadta mnoha.

Ciapier tolki maskoŭskije ŭłaści paczynajuć rachawać achwiary ichnaj szalonaj palityki. Pierszy padrachunak abyjmaje tolki małuju czaść prymusowych emihrantoŭ—tych, katorymi «apiekujecca» „Tatjaninski“ kamitet, a kolki ich usiaho — sudzić z hetaho padrachunku nielha. Usio-ž taki cyfry „Tatjaninskaho“ Kamitetu duža cikawy: jany zarehistrawali „ruskich“ wysialencoŭ —434,739, łatyszoŭ—145.551, palakoŭ — 113.611, litwinoŭ — 30.715, žydoŭ — 36.510, inszych—26.785.

Miž „ruskimi“ wysialencami z Zachodniaho kraju maskaloŭ, papraŭdzi, niamnoha: maskali u nas — tolki czynoŭniki, dy kałanisty-starawiery. Dyk treba dumać, szto ŭ hetym biezmała poŭmiljoni wysialencoŭ pierewažywajuć naszy biełarusy, czaściu—ukraincy.

Hetak majem pierszyje wiestki ab niekolkich sotniach tysiacz naszych bratoŭ, adarwanych ad ralli. A kolki jość ich usiaho, dy kolki hibieje u akopach, praliwajuczy kroŭ swaju — za tych, szto ŭ ciažkaj niawoli dzieržać ich sto hadoŭ, kolki ŭžo złažyło swaju haławu?...

Chto baczyŭ u nas pustyje wioski — biez niwodnaho žychara, s pakinutymi chatami — biaz wokan dźwiarej, a czasta i strech, toj može zrazumieć i acanić, jaki śled astaŭsia ŭ Biełarusi ad wysialeńnia hetych sotniaŭ tysiacz biełaruskich chlebaroboŭ. I žalem sciskajucca hrudzi, i na wusny ciśniecca pytańnie naszaho pieśniara, Kołasa:

...ci zbiaremsia znoŭ kali my
U naszym biednym rodnym Kraju,
Tak jak ptuszki pośle zimy?...

## Tragiedija wysialencou.

—o—

Hazeta św. Synodu „Kołokoł“ danosić, szto z Wałyni wysialili 21.000 niamieckich kałanistoŭ. Ich ziemli prawicielstwo addaje da użytku wysialencam z zaniatych niemcami ziamiel. — Na žal, wysialency, katoryje praz usiu wosień i zimu czysta hibieli, badziajuczysia biez dachu nad haławoj, stracili achwotu i siły da pracy i biazsilna apuskajuć ruki.

Pawodłuh prywatnych wiedamaściej, pałažeńnie ich — straszennaje. Biaz hroszy, biez adzieńnia i abutku, biez strawy jany mruć ad hoładu abo poszestnych chwarob.

## Z litouskaho žyćcia.

VI.

Žyćcio kožnaho naroda maje momenty wysokaho razwićcia, to iznoŭ momenty upadku. Jano idzie, jak chwala marskaja, to padnimajuczysia da najwyszejszaj stupieni, to apuskajuczysia hłyboka ŭ niz, kab paśla iznoŭ padniacca. Woś, kab narysawać minuŭszczynu narodu, treba raspaznać i adznaczyć ważniejszyje momenty ŭ hetym wiecznym chwalujuczym ruchu žyćcia, a kab dać abraz suczasnaho stanu narodu, treba daznacca, u jakim kirunku heta chwala ciapier idzie: ŭ wierch, ci ŭ niz.

U wyjszoŭszaj nidaŭna niewialiczkaj knižcy Ericha Zechlina «Litauen und seine Probleme» aŭtor jaje razhledaje niekatoryje ważniejszyje prajawy žyćcia litoŭskaho narodu, — ale jon admaŭlajecca praroczyć ab buduczyni litwinoŭ i ŭsiaho naszaho Kraju, uwažajuczy, szto nowy razdzieł sił u nas jeszcze mała wyjawiŭ siabie, dy siły hetyje pakul-szto niczoha nie napisali na biełaj stranicy krajowaj historyi. Ale na aposznich stranicach swajej knižki Erich Zechlin dawoli prawilna rysuje naszyje krajowyje zmahańnia, dajuczy hetak materjał dziela paznańnia kirunku ciapierasznaj žyćciowaj chwali u nas.

Chiba, nichto tamu piareczyć nia budzie, szto moment najwyszejszaho padjomu ducha litoŭskaho narodu prypadaje na toj czas, kali na Wialikim Litoŭskim Sejmi 21 i 22 listapada (st. st.) 1904 hodu litwiny wystawili swaje palitycznyje žadańnia, dy na niadoŭhi czas paśla Sejmu: narod jasna i ćwiorda wyjawiŭ swaju wolu, abwieściŭ patrebu zmahacca za swaje patreby i paczaŭ hetaje zmahańnie, nia dumajuczy ni ab jakich kompromisach s carskim uradam, žadajuczy zdabyć poŭnuju swabodu. U hetym zmahańni wystupali ŭsie hrupy, ŭsie orhanizacii, dy kožnaja maniłasia prawodzić u žyćcio ŭsiu swaju prahramu — biez nijakich ustupak. Paczali wychadzić partyjnyje hazety, katoryje razwiwali partyjnyje prahramy.

Zechlin hetych prajaŭ nie zaŭważyŭ, ale zatoje jon prawilna prykmieciŭ, szto skora ŭ litoŭskim hramadzianstwi paczali pierewažywać elementy, katoryje ahledalisia na inszyje — apracza zmahańnia — sposaby dajści swajej mety, i woś jany ŭstupajuć na nowuju darohu: darohu kompromisu, ustupak z swaich žadańniaŭ. Byŭ napisan memorandum na imia tahoczasnaho kiraŭnika rasiejskaj palityki, ministra Witte. Litoŭskije reakcyoniery stali szukać pryjacieloŭ nia tolki miž rasiejskimi nacyonalistami, ale i nawat miž biurokratami. Zamiest szyrokich kliczoŭ, jany paczali wiaści pality ku drobnaho torhu, dy ŭsia litoŭskaja sprawa była imi pierawiedziena tolki na hrunt abarony prawoŭ litoŭskaj mowy ŭ kaścieli. A ŭ tym že czasi radykalnyje orhanizacii byli razbity uzrastaŭszaj rasiejskaj reakcijej, — dyk tym lahczej było zapanawać u swajej staranie konserwatyŭnym hrupam, katoryje ŭžo nia dumali ab samaupraŭleńni Kraju, ab reorhanizacii szkoł, ab ahulnaj haspadarcy, dy byli zdawoleny, kali maskali dali dzie-niebudź słužbu litwinu, pazwolili atkryć litoŭskuju szkołu, orhanizawać tawarystwo.

Wajna i pieramiena warunkoŭ žyćcia ŭ naszym Kraju ŭskałychnuła ŭwieś narod litoŭski. I možna ćwiorda wieryć, szto adhetul uznimiecca nowaja chwala, katorja znoŭ padyjmie litoŭski narod na naležnuju wyszyniu.

*Perkunas.*

## U Wilni i wakolicach.

× **Prośba wilenskich biełarusoŭ katalikoŭ.** Administrataru Wilenskaj Dyecezii, ks. Michalkiewiczu wilen-

*Č czytajecca, jak CZ; Š—jak SZ.*

## Światy Jozafat Kuncewič.

**Połacki Arcybiskup Sławianskaho abradu.**

Zamučany za wieru Unijackuju ŭ Witebsku ŭ 1623 hadu 12 listapada.

**Ad Redakcii:** Artykuł hety napisan adnym s predstaŭnikoŭ biełaruskaho katalickaho kirunku. Jon zakranuŭ sprawu Unii, ab katoraj nam užo dawodziłasia hawaryć, a jak u biełarusoŭ jość ciapier tolki adna hazeta, dyk i dajem miejsco hetamu hołasu predstaŭnika katalickaho ruchu.

### 1, Moładaść Jozafata.

U mieści Władzimiery na Wałyni žyła niebahataja šlachockaja siamja — Gabryel i Maryjanna Kuncewičy. Na žyćcio zarablali jany handlam zboža, a byli ludźmi prostaho serca i ščyraj pabožnaści; aboje naležali da kaścioła unijackaho. U 1580 hadu daŭ im Boh syna, katoraho achryścili ŭ cerkwi św. Praksedy, daŭšy imia Jan.

Dzicia hetaje ad małku wykazwało pabožnaść i miłaść da Boha. Matka wadziła syna ŭ cerkwu i prywučała malicca. Raz Jan, ubačyŭšy abraz Ukryžawanaho, spytaŭ matki, što jon znače. Taja abjaśniła, što heta abraz Boha, katory z miłaści da ludziej staŭsia čaławiekam i pamior na kryžy. U tuju chwilu z boku P. Jezusa, prabitaho dzidaj, adarwałasia cudoŭnaja iskra i zwaliłasia na hrudzi Jana, dy znikła. A Jan u sercy swaim pačuŭ najharačejšuju miłaść da Jezusa, što tak mocna pakachaŭ ludziej niahodnych hanaj miłaści. Užo ad tej pary Jan niepadobny byŭ da zwyčajnych śmiarotnikoŭ. Jon nie zajmaŭsia hulniami z rawieśnikami, ale što mieŭ čas, to bieh u cerkwu, abo tak maliŭsia.

Kali ŭžo padros, pašoŭ wučycca ŭ školi, dzie byŭ prykładam staranności da nawuki i paradačnaści. Skora umieŭ na pamiać uwieś «Psałtyr» i ad tej pary što dzień hawaryŭ s psałtyra praznačenyje na tej dzień psalmy i malitwy. Z hetych knižek čerpaŭ jon nawuku wiery i nad swoj wiek razumieŭ dobra sprawy boskije i kaścielnyje.

Kali končyŭ tuju škołku, baćki addali Jana na praktyku ŭ handli da kupca Papowiča ŭ Wilniu. Ale Boh da inšaj sprawy kirawaŭ hetaho maładziana. Jan sumlenna spaŭniaŭ usie pawinnaści ŭ Papowiča, ale što mieŭ chwilu času, to bieh da światyni, kab pamalicca, abo pasłuchać nawuki, za što haspadar jamu wyhawaryŭ, ale Kuncewič, ciarpliwa znosiačy wyhawory, ŭsiož nie pakidaŭ swajho pabožnaho zwyčaju.

U toj čas u Wilni až raiłosia ad roznych sekt relihijnych, a i tyje chryścijanie, što malilisia ŭ swaich cerkwach pa sławiansku, padzialilisia na dwa abozy: *unijacki*, katory za ziemskaho haławu kaścioła pryznawaŭ Rymskaho Papieža, i *dyzunicki* abo prawasłaŭny, katory nie pryznawaŭ Papieža. Kuncewič sam nia wiedaŭ, da katorych pryłučycca, ale, jak praŭdziwy chryścijanin, dufajučy, što Boh daść jamu raspaznać, dzie praŭda, źwiarnuŭsia da malitwy i razmyšlańnia, a Boh wysłuchaŭ jaho i daŭ zrazumieć, što praŭda pry unijatach. Nieŭzabawi paznajomiŭsia Kuncewič z wučonymi dy pabožnymi ksiandzami z zakonu Jezuitaŭ, i tyje stali jaho wučyć nawuki ab Bohu i kirawać jaho pabožnaj dušoj. Jan pryjšoŭ da prakanańnia, što pawinien być ksiandzom, kab pracawać dziela chwały Božaj i zbaŭleńnia ludzkoha, i z hetaj metaj wučyŭsia teologii i inšych nawuk, patrebnych duchoŭnym. Kali zwieryŭsia z hetym prad swaim haspadarom, Jackam Papowičam, toj wielmi admaŭlaŭ jaho i raiŭ ažanicca z jaho dačkoj, praz što zrabiŭsiab bahatym kupcom, bo Papowič bolš nia mieŭ dziaciej; ale ni uroda panienki ni bahaćcie nie zdaleli adciahnuć Jana ad miłaści Boha i žadańnia pracawać dziela Jaho chwały.

### 2. Swiaty Jozafat u zakonie.

U 1604 hadu, majučy 24 hady žyćcia, pakinuŭ Kuncewič dom Papowiča i ŭ unijackaj cerkwi św. Trojcy (pry Ostrabramskaj wulicy)

skije biełarusy padali prośbu na piśmie, kab u biełaruskije paczatkowyje narodnyje szkoły byli naznaczeny kapelany, katoryje wuczyli-by dziaciej katalickaj wiery pa-biełarusku, dy kab u adnym kaścieli, chacia-by św. Michała, dadatkowyje modły, kazańnia i katechizacija adbywalisia pa-biełarusku.

Na prośbi mnoha podpisoŭ wilenskich biełarusoŭ-katalikoŭ.

× **Na wystaŭcy narodnych wyraboŭ.** Na wystaŭcy narodnych wyraboŭ, katoraja budzie atkryta ŭ b. pałacu Pacoŭ (pry Wialikaj wul. — dzie byŭ rasiejski wajenny sztab), ładzicca biełaruski addzieł. U hetym addzieli buduć wystaŭleny wiaskowaj raboty pałotny, rucznikі, pajaski, huńki, darožki i t. p., sielanskaja adzieža, wyraby z drewa, mebli, muzykalnyje instrumenty i insz.

Usie, chto maje hetkije wyraby, pawinny adhuknucca i dać wystawić ich na wystaŭcy, — bo z hetaho budzie karyść dla ŭsich: z ich ludzi buduć mieć uzory i prykłady dla hetkich že wyraboŭ. Hetak sama, chto zachocze, može swaje wyraby dawać na wystaŭku dziela pradažy, — i treba dumać, szto torh pojdzie dobra.

Zajaŭlać ab wyrabach, katoryje chto schocze wystawić, možna ŭ Biełaruskim Kamiteci pom. pac. ad wajny (Wilenskaja wul. 33, 1) — ad 2 da 4 hadziny papałudni.

× **Atkrytaje piśmo.** Byŭszy czlen W.-K. Hramadzianskaho Kamitetu i namieśnik marszałka jaho, Jonas Vileišis, napisaŭ atkrytaje piśmo da marszałka kamitetu i druhoha namieśnika jaho, Stanisława Kognowickaho i Jana Boguszewskaho, u sprawi hroszy, katoryje, pawodłuh sprawozdaczy Hieneralnaho Kamitetu ŭ Vevey (u Szwejcaryi), byli naznaczeny dla Hramadzianskaho Kamitetu, ale papali zusim nie pawodłuh hetaho adresu. Hetkich hroszy pieresłana było ŭ Wilniu 309,548 frankoŭ 50 sant.

× **Dla biełarusoŭ.** Z aposznich 50.000 marak, katoryje byli prysłany ŭ Wilniu z Hieneralnaho Kamitetu ŭ Vevey (u Swejcaryi) dla pomaczy ŭsim žycharom Kraju, wydzielena dla biełaruzoŭ na ruki Biełaruskaho T-wa pom. pac. ad wajny 1.440 marak.

× **Z Ambulatoryi T-wa Lekarskaj i Spažyŭnaj pomaczy achw. wajny.** Jak raswiwajecca karysnaja praca Ambulatoryi, pakazywajuć cyfry za try miesiacy—paczynajuczy ad 27 śniežnia da 27 marca.

Ad 27/XII da 27/I Ambulatoryja dała pomacz 685 chworym, ad 27/I da 27/II — 846, ad 27/II da 27/III — 956.

Najbolsz zwiertajucca u Ambulatoryju rabotniki (powodłuh miesiacoŭ: 228, 250, 385), remieśniki (275, 217, 287), drobnyje handlary (100, 240, 188). Uzrost czysła chworych prypadaje najbolsz na tutejszych pastajannych žycharoŭ, bo dla wysialencoŭ cyfry byli takije: 215, 175, 207, — dyk tut baczym tendenciju da paniženńnia. Treba dumać, szto hetkaje paniženńnie dalej budzie iści bolej szybka, bo czysło wysialencoŭ u horadzi pamienszajecca s prychodam wiasny dawoli znaczna. Zatoje, jak widać, tutejszaj raboczaj biednacie padmoha ŭsio bolej patrebna, dyj pakazanyje wyszej cyfry byli-b szmat wyszejszyje, kab paliczyć, kolki czlenoŭ rabotnickich sajuzoŭ karystało z darmowaj pomaczy dachtaroŭ, szto zhodzilisia prynimać chworych kožyn pa swajej specyalnaści nie ŭ Ambulatoryi, a u siabie doma. Hetkim chworym Ambulatoryja wydaje darma leki.

Wydacza chworym małaka za aposznije miesiacy blizka zusim spyniłasia, bo nielha było jaho dastawać. Kali naładzicca prajektawanaja «mlecznaja kuchnia» ŭ nowym pamieszczeńni Ambulatoryi — razam s Poliklinikaj dla dziaciej, dyk, jość nadzieja, wydacza małaka budzie znoŭ dawiedziena da daŭniejszaj miery, tym bolej, szto prywoz mleka ŭ Wilniu ciapier atkryt.

Pierajezd Ambulatoryi zadzieržaŭsia dahetul s pryczyny rožnych formalnaściej.

× **Padwoz lekoŭ** (W.T.B.). U balnicach i aptekach u Wilni dahetul była wialikaja niedastacza lekoŭ i materjałoŭ da pierewiazak. Hetamu skora nastanie kaniec. U najbližszych dniach padwiazuć wialiki transport hetych reczej z Niamieczczyny.

Balnicy i apteki pawinny napiarod padawać zajawy ab swaich patrebach zawiedywajuczamu lekarskimi sprawami pry niamieckim oberburhomistry, katory i parupicca, kab usio patrebnaje było prywieziena z Niamieczczyny.

× **Bolej chleba** (W.T.B). Pawodłuh apawieszczeńnia niamieckaho oberburhomistra pawialiczeny sztodziennyje porcii muki z 150 da 200 gramoŭ i porcii chleba z 200 da 250 gramoŭ na duszu. Ceny muki pamienszeny: za rasiejski funt žytniaj muki da 15 fenigoŭ, pszennaj — da 19 fenigoŭ. Kožny, chto maje chlebowuju kartu, maje prawo brać abo chleb, abo adpawiednuju mieru muki. Muku pradajuć tam, dzie i chleb.

× **Padwoz praduktoŭ.** Niamiecki oberburhomistr apawieszczaje 14-IV 1916:

«Kab nie było niejasnaści, hetym apawieszczajecca dziela ahulnaho wiedama, szto s-pamiž wiaskowych praduktoŭ možna biez nijakich pieraszkod padwazić u Wilniu i pradawać tamaka: harodninu, frukty, jajkie, masło, małako, szmalc, tłustaść, sałaninu, ptuszek, ryby, rakoŭ i hryby».

× **Apawieszczeńnie.** „Pawinnaść kram z spažyŭnymi praduktami, galanteryjej, obuwwiu i t. p. być adczynienymi u niadzieli i światy, a tak sama ŭ szabas i žydoŭskije światocznyje dni ad 7 da ½10 h. pierad abiedam i ad 12 papałudni da 7 wiecz., abo ad 7 da 9 h. i ad 11 da 7 hadz. (prykaz Impieratarskaho Gouvernement z 21-XI 1915) nia maje siły dla chryścijanskich kram na 23 i 24 krasawika, a dla žydoŭskich—18, 19, 24 i 25 krasawika. Usie hetyje nazwanyje kramy mohuć, znaczyć, być zaczynieny."

Wilnia, 12-IV 1916.

*Impieratarski Gouvernement.*

„Pa dakładu Niamieckaho Oberburhomistra hety prykaz abmiežywajecca tak, szto ŭsie **kramy z spažyunymi praduktami** 18, 19, 23, 24 i 25 krasawika 1916 hodu u czasi **ad 7 da 9 hadziny** pierad abiedam **pawinny być adczynieny** i szto dla miejsc, dzie pradajecca chleb, maje siłu asobny prykaz Niamieckaho Oberburhomistra.

„Wilnia, 16 krasawika 1916 h."

*Impieratarski Gouvernement.*

× **Ab ruchu ŭ Wialikodnuju nocz.** Impieratarski Huberski Urad apawieszczaje:

„Prykaz z dnia 15 listapada 1915 hodu ab wychadzi cywilnych asob na wulicu ŭ naczy nia maje siły ŭ nocz z 22 na 23 krasawika".

«Prykaz ab naczným ruchu na wulicach cywilnych asob z dnia 15 XI 1915 dla wiaczornych hadzin (ad 10 da 12) u dni 17 i 18 krasawika nia maje siły».

× **Szalonyje sabaki.** (W.T.B.). Zahad niamieckaho oberburhomistra ab karantinie dla sabak dahetul jeszcze spaŭniajecca nieakuratna. Hetymi dniami znoŭ pasłany ŭ instytut Kocha ŭ Berlinie 9 asob, katorych pakusali szalonyje sabaki. Z hetaj pryczyny wydan nowy prykaz, szto da 1 lipnia usie sabaki pawinny być uziaty na łancuh, abo ich pawinny dzieržać zaczynienymi.

× **Wydacza hruzoŭ na czyhuncy.** Ekspedycija tawaroŭ maje prawo wydawać na kancawoj stancii prybyŭszyje hruzy abo całyje wahony tolki asobam, pakazanym u «nakładnoj», katoryje pawinny pakazać dakument ab tožsamaści asoby, abo, paśla kanca wydaczy paszpartoŭ, paszpart ad Ober Ost.

Dadatkowyje prośby pasyłajuczych hruzy asob i zajawy pakazanych u „nakładnoj" asob, na piśmie, ci na słowach, kab hruz byŭ wydan trejciaj asobie, nie prynimajucca.

× **Wilenski gazowy zawod** (W.T.B.). Wilenski gązowy zawod skora budzie znoŭ puszczen u chod, jak buduć ustanoŭleny ŭsie prybyŭszyje z Niamieczczyny patrebnyje pryłady.

**Wajennyje kancerty.** Wajennyje kancerty, katoryje u kožnuju sieradu adbywalisia na Łukiszkach, pieraniesieny ciapier na Katedralny plac.

## Z USIAHO KRAJU.

### Z žyćcia Biełastoku u 1797 hadu.

Jak wiadoma, paśla trećciaho razdziełu Biełaruska-Litoŭskich, Polskich i Ukrainskich ziamiel Polskaj Reczypospolitaj, czaść Biełarusi z miestam Biełastokam adyjszła pad ułaść Pruskaho karaleŭstwa, katoramu prynaležała ad 1797 da 1807 hodu. Biełastok byŭ centram upraŭleńnia „Kamernaho-departamentu" u tak zwanaj prawincii „Nowaja Uschodniaja Prusija". S taho czasu zachawałosia piśmo niamieckaho czynoŭnika sudowa ŭ Biełastoku, ŭ katorym, miž inszym, skazana:

«...možna tut, jak mnie apawiedali maje tawaryszy, znajści hramadzkaje žyćcio,—asabliwa miž žydami, katoryje tut (nia liczaczy szlachty, adukawanaj u padarožach zahranicaju) majuć najwialikszaju kulturu i stanowiać najbolsz czyślennuju hrupu. Wiadoma, szto Polszcza dla sielan—heta piekło, dla mieszczan — czyściec, dla szlachty—niebo, a dla žydoŭ raj. Niekatoryje z maich tawaryszoŭ u sudzie paczuli siabie tut, jak doma, i pažanilisia s tutejszymi dzieŭczatami, jak, naprykład, moj tawarysz u «Kamernym departamenci Płock», katoraho ja znaju z Berlina. Hety ažaniŭsia s polkaj i zaznaŭ, jak kažuć, poŭnaho szczaścia. Jon pisze i piaješ, a jana siadzić pry im i robić panczochi, szto na im, jak kažuć, duža dobra adbiwajecca. Jon swajej harmoniczna žaniсьbaj zusim razbiŭ staruju prykazku: pakul staić świet, palak nie zbratajecca z niemcam.»

z ruk Mitrapalita Pacieja pryniaŭ zakonnuju sukniu. Heta zdziwiło nawat pryjacieloŭ Jana, bo wiedali jany, što Kuncewič šukaje daskanałaści, świataści, a hetaho nia moh znajści u klasztory Bazyljanskim, bliska pustym i zaniedbanym. Pryniaŭšy habit św. Bazylaho, Jan Kuncewič u toj-že dzień złažyŭ zakonnyje śluby i pry hetym zmianiŭ imia Jana na Jozafata. Staŭšy zakonnikam, zamknuŭsia ŭ asobnuju celu i ŭwieś swoj čas padzialiŭ na pracu nawukowuju, malitwu i inšyje pabožnyje ćwičeńni.

Wioŭ žyćcio wielmi wostraje. U posnyje dni jeŭ tolki chleb z wadoj, nasiŭ wałasianicu, katoraj nikoli nie zdymaŭ, spaŭ na ćwiordaj padłozie, až da krywi bičawaŭsia, pry čym za kožnym udaram paŭtaraŭ: *„Bože, daj nam kaścielnuju jednaść!"* Byŭ dla siabie tak srohim, što mohby praz heta stracić zdaroŭje i siły, dziela čaho spawiedniki jaho Ajcy Jezuity paŭstrymoŭwali jaho ad hetaho.

Kab jak najbolš nawučycca, Jozafat čytaŭ i pieračytaŭ usie, jakije byli ŭ klaštary, sławianskije knižki. Wielmi lubiŭ čytać žyćcio Światych, dzie znachodziŭ prykłady da naśledawańnia i dowady praŭdziwaści unijackaj wiery, katoryje zapisywaŭ sabie ŭ asobnyje ššytki, s katorych paŭstali paśla całyje knižki, jak napr.: „Ab chroście św. Wałodzimiera", „Ab čystaści ksiandzoŭskaho stanu", „Ab wyžšaści biazženstwa" i inš.

Sława świataści Jozafata pačała šyrycca pa Wilni i wakolicach, i šmat wialikich panoŭ chacieli paznajomicca z im dy pahawaryć, dyk stali pryježdžać i zachodzić u klaštar; ale heta nie padabałosia Jozafatu, bo adrywało jaho ad pracy i ad malitwy. Adna lohkamysnaja kabieta, čujučy ab światašci Jozafata, zažadała sama ab hetym prakanacca; dyk, pajšoŭšy ŭ celu Jozafata, stała kusić jaho da hrechu, — ale toj prahnaŭ jaje, a kali słowy nie pamahali, dyk schapiŭ wiaroŭku i tak jej dahadziŭ, što sa stydam i bolam musiła ŭciakać. Hetaje zdareńnie ješče bolš usławiło Jozafata, ale, jak praŭdziwy słuha Božy, pieraniossia jon ŭ inšuju celu—pry ŭchodzie ŭ cerkwu i zamknuŭsia tam, dy wychodziŭ tolki ŭ cerkwu dy dziela pasiłku.

Kali ŭžo dastaŭ świanceńnia na dyakona, pačaŭ pracawać kala zbaŭleńnia ludziej; dyk ciapier časta wychodziŭ u miesta, šukajučy zbłudziŭšych, kab paciahnuć ich da jednaści i da pakuty za hrachi. Niekatoryje maładziany, paznaŭšy św. Jozafata, zažadali naśledawać jaho i paŭstupali ŭ toj-že klasztar. Ad tej pary u Bazyljanaŭ pry św. Trojcy pačało adnaŭlacca praŭdziwaje zakonnaje žyćcio, akuratna adhawarywalisia kanoničnyje paciery i adpraŭlalisia nabaženstwy. Heta ŭsio wielmi niepadabałosia prawasłaŭnym, a najbolš tak zwanamu Świato-Duchaŭskamu bractwu,—asabliwa, kali ŭ klaštar Światoj Trojcy ŭstupiŭ wielmi mnoha wučony ksiondz Jazep Welamin Rutski, katory razam z Jozafatam byli hłaŭnymi staŭpami światoj jednaści. Woś, bractwo henaje, majučy pa sabie i archimandryta św. Troickaho klaštaru, Sienčyłłu, pastanawiło ŭsie siły napružyć, kab Rutskaho wyzbycca, a Jozafata, jak majučaho sławu światašci, kab jakkolečy pieraciahnuć na swoj bok. Zaniaŭsia hetym Sienčyłło i, pryzwaŭšy dyakona Kuncewiča, staŭ jaho namaŭlać, ale tut prakanaŭsia, što wielmi pamyliŭsia ŭ swaich rachunkach, dyk razzławaŭšysia ŭderyŭ jaho pa twaru. Jozafat sciarpieŭ heta pakorna i achwiarawaŭ Bohu. A Sienczyłło staŭsia ŭžo atkrytym praciŭnikam Unii i čyniŭ roznyje hwałty, kab dabicca, čaho žadaŭ. Dy zaraz dawiedaŭsia ab usim Mitrapalit i pazwaŭ Sienčyłłu, kab wytłumačyŭsia. Ale toj wybraŭsia na sejm u Waršawu, kab tam pracawać proci Unii. Dyk Pociej adłučyŭ Sienčyłłu ad kaścioła, a na jaho miejsco naznačyŭ Archimandrytam klaštaru J. Rutskaho. Heta ješče horš razzławało praciŭnikoŭ Unii, katoryje pastanawili napaści na klaštar światoj Trojcy i zrabić samasud, ale heta im nie ŭdałosia, bo adzin raz dawiedalisia ab hetym cywilnyje ŭłaści i pasłali pad klaštar wojska, a druhi raz, kali ŭžo mieli kinucca na wychodziŭšych s kaścioła zakonnikoŭ, ubačyli pierad imi światoha Bazylaho i 40 mučenikaŭ, dyk spałochaŭšysia paŭciekali.

(Dalej budzie).

### Dwajnyje porcii chleba.

BIEŁASTOK (W.T.B.). «Bial. Ztg.» danosić, szto s pryczyny zadzieržki padwozu bulby ad 17 da 30 krasawika czysło chlebowych kart padwojeno. Za hetyje 14 dzion kožyn budzie atrymywać zamiest 4½ ruskich funtaŭ 9 funtaŭ. Porcija muki hetak sama padwojena.

### Hrabiežstwy.

BIEŁASTOK (W.T.B.). „Białyst. Ztg.“ pisze:

Piać razbojnikoŭ z strelbami i rewolwerami napali ŭ lesi miž Sokołkaj i Supraślem na kupca Puhiławskaho, zabrali u jaho 300 rub., dy ŭziali boty, daŭszy zamiest ich druhije, a u brata jaho zabrali 70 r. i zamianili jaho brawerku na staruju. Hrabiežcy, karystajuczy s ciemnaty, uciakli.

Mirawy sud zasudziŭ łamawika Josela Szapiro za kražu z uzłomam 2.700 rub. i cennych reczej na 6 miesiacoŭ u turmu.

### Pierad światam.

BIEŁASTOK (W.T.B.). Na nastupajuczyje światy roznymi patajnymi sposabami u horad wiazuć cielacinu. Wajennaja palicija aresztawała miech z miasam u tarhouca, katoraho ždže za heta kara.

U niekolkich miejscoch palicija znajszla niezajaulenaje žyta.

### Z Malat.

MALATY (W.T.B.). U Malatach dla pawietu atkryta pawietowaja balnica. U joj try addzieły, kožny u asobnym budynku. Pakul szto nałаdžena 25 łožak. Dziela apieki nad chworymi udałosia pryciahnuć niekolki tutejszych kabiet.

Ureszci atkryta nanowa i bojnia. Rabota ŭ jej paczałasia 1b krasawika.

# WIESTKI Z RASIEI.

—s—

### Car u niebaspiecznaści.

KOPENHAGA (W.T.B.). Kali Car u tuju sieradu byŭ na paradzi ŭ Kamiency-Padolskim, pakazalisia nad wajennym polem dwa niamieckije latuny. Rasiejskije zaszczytnyje harmaty ŭsio-ž taki zdaleli adahnać latunoŭ.

### Nastupleńnie rasiejcoŭ na Kaŭkazi.

BERN (W.T.B.). Ab trudnaściach, katoryje u rasiejskim pachodzi na Kaŭkazi treba pieremahać, danosić miž inszym pieciarburski karespandent «Temps».

„U wakolicach Urmii rasiejskaje wojsko natykajecca na wialikije hramady kurdoŭ, katoryje pryłuczylisia da tureckich rehularnych wojsk. Plamiony kurdoŭ wiaduć partyzanckuju wajnu, karystajuczy z asobiennaściej tutejszych wakolic, i robiać hetak surjoznyje pieraszkody naszym sajuźnikam, pierarezywajuczy darohi, napadajuczy na arjergardy i zadzieržywajuczy pachod na Bahdad.“

### Rasiejski prykaz armii.

BERLIN (W.T.B.). U wydanym pierad aposznim rasiejskim nastupleńniem prykazi, katory znajszli u adnaho pałonnaho rasiejskaho aficera, miž inszym skazana:

„Sałdaty pawinny być apawieszczeny, szto rezerwy i artyleryja buduć ich razstreliwać, kali jany pry nastupleńni pamknucca swajej achwotaj addacca ŭ pałon. Usie ranienyje ŭ palcy, a tak sama tyje, szto sami siabie pakaleczać, buduć pasyłacca nazad u bitwu. Palewaja palicija pawinna dobra nahledać za darohami zzadu wojsk, kab niwodzin zdarowy czeławiek nie prajszoŭ za liniju wart...

„Zhodna z oryhinałam.

Sztabs-kapitan *Marczenko*.“

### Rasieja i sajuźniki.

SZTOKHOLM (W.T.B.). U czasi aposznich sporak u Dumie ab biudžeci deputat Szyngariow wykazaŭ sumny pahlad na pałažeńnie rasiejskich finansoŭ. Jon skazaŭ, szto prawicielstwo baicca pakazać narodu praŭdziwy biudžet i nie ŭpisało mnoha sum, katoryje prynaležać da biudžetu. 150 miljonaŭ rub., katoryje treba ŭ hetym hadu zapłacić, jak pracenty za karotka-terminowyje pazyki, prosta prapuszczeny. Lisznie wialikaje czysło papierowych hroszy abiazceniwaje rasiejski rubiel i padnimaje ceny tawaroŭ. Szyngariow radzić rabić unutrenyje pazyki i žadaje, kab sajuźniki dali Rasiei padmohu hraszmi.

Deputat Markow skazaŭ, szto Rasieja pawinna dabiwacca nie pazyki ad sajuźnikoŭ, a daczy hroszy biez zwarotu.

«Now. Wremia» razhledaje stasunki miž Rasiejej i Anhlijej i pisze, szto kali Anhlija chocze dalej žyć z Rasiejej u zhodzi, jakoj ciapier hrazić niebaspiecznaść, to jana nie pawinna nikoli mieszacca da spraŭ unutrenaj palityki Rasiei. Anhlija zaŭsiody starajecca nawiazywać druhim krajom swaje paradki. Hažeta kanczaje swoj artykuł hetkimi sławami: „My idziem za anhlickaj zahranicznaj palitykaj, ale nie pazwolim, kab Anhlija mieszałasia ŭ naszy unutrenyje sprawy.“

BERLIN (W.T.B.). «Pesti Hirlap» s pewnaj krynicy dawiedaŭsia, szto miž czlenami paryžskaj konferencii wyjawiłasia surjoznaja niazhodnaść. Konferencyja heta była aposznim sposabam prykryć užo daŭno narastaŭszyje sporki miž sajuźnikami. Rasieja damahałasia, kab konferencija zaniałasia razhledańniem sprawy ab praliwach, skonczyć s katoraj Anhlija i Francija byli abiecalisia. Rasieja žadała jeszcze poŭnaj swabody dziela rasiejskich operacij u Azii, dy kab operacii hetyje nie zaležali na dalej ad pastanoŭ konferencii. Anhlija prabawała ŭhawaryć Rasiei, kab taja admowiłasia ad hetkich wymahańniaŭ, katoryje tolki wyzywajuć niedawierje. Jana zajawiła, szto asabistyje mety kožnaho sajuźnika pawinny liczycca z ahulnaj ich metaj. Sztyrmer atkazaŭ na heta anhlickamu uradu, szto Rasieja wajuje dziela rasiejskich met. Na heta Anhlija dała z swajho boku rezki atkaz. Tady Rasieja admowiłasia dalej naležać da konferencii, i tolki u aposzniuju minutu Francii udałosia namowić Rasieju, kab taho nie rabiła.

Na konferencii anhlicki pradsiedaciel ministroŭ zajawiŭ, szto dola Europy budzie pradyktowana na europejskich paloch bitw i szto rasiejskaja armija dziela hetaho pawinna wyjawić najbolsz enerhii na eŭropejskim fronci. Žylinski na heta atkazaŭ, szto Rasieja nia može bicca tolki pierad swaimi dźwiaryma, jak heta robić Anhlija: Rasieja wajuje tam, dzie baczyć dla siabie karyść i može nieszta zdabyć.

KOPENHAGA (W.T.B.). S Pieciarburha danosiać ab rasiejskim oficyoznym apawieszczeńni, szto rasiejski hasudarstwieny kantralor hetak zawaleny rabotaju, szto na paryžskuju finansowuju konferenciju pajechać nia može. Adnak, dumajuć, szto praŭdziwaja pryczyna jaho admowy jechać tudy — pierakonańnie jaho, szto plan sajuźnikoŭ adrezać Niamieczczynu u haspadarskim žyćci pryniasie Rasiei tolki szkodu. Hasudarstwieny kantralor nia chocze — dziela žadańnia sajuźnikoŭ — pastupać proci swajho pierekanańnia.

### Rasiejcy proci Italii.

BERN (W.T.B.). U abszyrnym piśmie pieciarburski karespandent „Corriere della Sera“ žalicca na toje, szto rasiejskaje hramadzianstwo nieprychilna sudzić ab Italii i jaje palitycy. Oficyalnyje italjanskije apawieszczeńnia ab pomaczy Serbii zusim nie papali ŭ rasiejskije hazety. Italjanski urad pawinien pałažyć kaniec hetkamu sumnamu pałažeńniu szyrokaj propahandaj.

SZTOKHOLM (W.T.B.). Pry wyrabotcy prahramy padarožy deputatoŭ wyjawiłasia niazhoda miž imi. Milukow chacieŭ, kab zajechali i ŭ Rym, ale proci hetaho wystupiŭ Markow, katory skazaŭ, szto nikoli nie aświedaje «ažydzieŭszaho» ministerstwa. Zbližeńnie Rasiei z Italijej, na jaho dumku, zusim niepatrebno. Kali druhije deputaty pajeduć u Italiju, dyk jon wierniecca damoŭ.

### Śmierć hienerała Plewe.

KOPENHAGA (W.T.B.). U Maskwie pamior rasiejski hienerał Plewe, katory kamandawaŭ armijami na paŭnocznym fronci.

### Serbskije aficery ŭ Rasiei.

My ŭžo pisali, szto ŭ Rasieju pajechała niekolki partij serbskich aficeroŭ, kab wuczyć i kamandawać aŭstryjackimi pałonnymi serbami i chorwatami. Jak ciapier danosiać hazety s Kopenhagi, hetymi dniami praz Skandynawiju prajechało ŭ Rasieju niekolki wyszejszych serbskich aficeroŭ, kab pryniać kamandu nad wialikszym atradam, katory nazywajecca «pałudzienna-sławianski legion» i składajecca z sałdatoŭ rodam z Bałkanoŭ. Czamu hety atrad maje wajewać u Rasiei, a nie ŭ Sałonikach abo Waloni,—niet wiedama.

### Zaćwierdžeńnie biudžetu Hasudarstwienaj Dumaj.

Hasudarstwienaja Duma zaćwiardziła biudžet na 1916 hod. Zwyczajnyje i niespadziewanyje wydatki dajszli 3.646.584.577 rub., a zwyczajnyje i niespadziewanyje dachody—tolki 3.191.149.318 rub. Hetak niechwataje 455.435.259 rub., katoryje buduć pakryty „kredytnymi operacijami“,—znaczyć, ich prydziecca zniekul pažyczyć za wialikije pracenty.

Treba adznaczyć, szto ŭ biudžeci zusim nie pakazany wydatki na wajnu, katoryje u niekolki razoŭ bolszyje za ŭwieś biudžet.

### Wystupleńnie Puryszkiewicza.

Hetymi dniami pryjechaŭszyj u Pieciarburh s frontu Puryszkiewicz skazaŭ u Dumie pramowu, enerhiczna kliczuczy ŭsie partii da jednaści. Drobnyje sporki i łajanki ŭ Dumie, kazaŭ jon, dremna adbiwajucca na armii, katoraja darma ždže ad Dumy słoŭ paddzieržki i nia može baczyć u jej apory ŭ ciažkije minuty. Hawaryć ab reformach, ab pierastrojcy hasudarstwa, kali worah staić na rasiejskaj ziamli,—jon liczyć niamudrym; treba, kab Duma ŭsie siły swaje addała na sprawy wajennyje, a ŭsie inszyje sprawy pawinny adyjści na druhi plan.

Puryszkiewicz, widać, nia chocze baczyć, szto straszennyje złdziejstwy i chabary czynoŭ u Rasiei robiacca zatym, szto tam dahetul trywaje biezkantrolnaja haspadarka carskich czynoŭ...

### Swarki miž ministrami.

BERLIN (W.T.B.). Karespandent «Berl. Tagbl.» danosić, szto aposzniaje zasiedańnie rasiejskaj rady ministroŭ ab dalejszym žyćci Dumy wyjawiło hłybokuju propaść miž dumkami asobnych czlenoŭ gabinetu. S pryczyny taho, szto skora kanczajucca poŭnamocztwa Dumy, Sztyrmer padniaŭ pytańnie ab nowych wybarach. Usie czleny gabinetu ŭ wadzin hołas skazali, szto pry ciapierasznim nastrajeńni narodu ab nowych wybarach nielha i dumać. Ustanawiŭszajasia praktyka wybaroŭ, abapiortaja na podkupach, wyzawie rewoluciju. Trepow z hetaj pryczyny damahaŭsia, kab było zawiedziano upraŭleńnie biez Dumy. Minister sudoŭ nazwaŭ Trepowa „palitycznym durniem“, bo skasawańnie Dumy heta i jość rewolucija. Sztyrmer staraŭsia pahadzić ich, kažuczy, szto chacia ciapierasznaja Duma—niepryjemnaja, dy z jeju žyć možna, i najkaryśniej było by pradoŭžyć jaje paŭnamocztwa, bo czaćwiortaja Duma—heta woz, katorym kiruje prawicielstwo.

### Hroźba pahromaŭ.

BERLIN (W.T.B.). «Voss. Ztg.» danosić z Sztokholmu, szto ŭ Rasiei znoŭ bajacca žydoŭskich pahromaŭ. U wialikszych rasiejskich haradoch, u tym liku Kijewi, Odessi i Kiszyniowi, žydoŭskije gminy prasili departament palicii ab zaszczycie. Nowy naczalnik departamentu, Klimowicz, nia daŭ na hetyje prośby nijakaho atkazu. U Charkowi i Ryzie hetak sama bajacca pahromaŭ.

# TEŁEHRAMY.

—·—

### Rumynska-niamieckaja umowa.

BERN. (W.T.B.). „Corriere della Sera“, jak i možna było spadziewacca, starajecca pamienszyć wahu rumynska-niamieckaj umowy i palepszeńnia pazycii niemcoŭ u Bukareszci.

Paryžskije hazety dahetul skrywali wiestku ab hetaj umowi. Tolki „l'Oeuvre“ damahajecca ad uradu praŭdy. Hazeta wymahaje, kab było apawieszczena ŭsio ab planowym ekonomicznym bojkoci Rumynii Anhlijej i Rasiejej. Kali hety bojkot papraŭdzi prawodzicca, dyk heta znaczyć, szto sajuźniki nia majuć bolej nijakaj nadziei na Rumyniju.

### Sajuzniki i Hrecija.

LONDYN. (W.T.B.). „Reuter“ danosić z Afin:

Dyplomatycznaje pałažeńnie znoŭ papsawałosia s pryczyny nieustupczywaści hreckaho uradu u sprawi daczesnaho zaniaćcia hreckaj ziamli i s pryczyny admowy Hrecii zrabić palahczeńnia dziela pierawozki wojsk czyhunkaj.

### Miecz—na płuh.

BUKARESZT. (W.T.B.). 140.000 rumynskich sałdatoŭ, katoryje byli zmobilizowany, adpuszczeny da chat dziela wiesnawych pasiewoŭ.

### Apieka nad ranienymi.

PARYŽ. (W.T.B.). „Temps“ danosić z Madrydu, szto karol Alfons zwiarnuŭsia da hałoŭ usich wajujuczych dzieržaŭ s telehramaj, u katoraj prasiŭ razhladzieć pytańnie ab czym skarejszym padbirańni ranienych s paloŭ bitw. Usie dzieržawy zhodzilisia razhladzieć hety prajekt prychilna.

### Zabastoŭki u Anhlii.

AMSTERDAM. (W.T.B.). Służaczyje na londynskaj miestowaj czyhuncy zabastawali. Heta wyzwało poŭnaje razstrojstwa ruchu na wulicach.

Jak pisze «Times», wialikaja Uschodniaja žal.-darožnaja kampanija ŭ Londyni abwieściła, szto ad 1 maja budzie strymany pasažyrski ruch i zakryty try wagzały ŭ samym Londyni i 16 u wakolicach Londynu. Heta robicca s pryczyny wajennych patreb i niedastatku służaczych, 17% katorych pastupiło u armiju.

### Pabieda socyalistoŭ.

SZTOKHOLM. (W.T.B.). Wybary u prowincyalnyje sejmy zakonczylisia. Szmat uzrasło czysło deputatoŭ socyalistoŭ, zatoje pamienszało czysło konserwataroŭ i wielmi pamienszało liberałoŭ.

Drukawana u drukarni M. Kuchty.

Wydawiectwo «Homan».